

Simpozij o retoriki na Filozofski fakulteti v Zagrebu

Oddelek za fonetiko Filozofske fakultete v Zagrebu pripravlja vsaka tri leta v sodelovanju s Hrvaškim filološkim društvom mednarodno znanstveno srečanje z naslovom *Istraživanja govora*. Simpozij, ki je bil že četrti, je potekal od 6. do 8. decembra 2001 na Filozofski fakulteti v Zagrebu. Glavna tema tokratnega znanstvenega srečanja strokovnjakov za govor je bila *retorika*, ob njej pa tudi *splošne fonetske teme*. Simpozij se je začel s kratkim, a zelo zanimivim kulturnim programom, v katerem je nastopil moški zbor Grič s skladbo *Ipaphonia*, ki jo je dirigent in skladatelj (tudi predavatelj na simpoziju) Branko Starc napisal za to priložnost. Posebnost zelo ritmično in tonsko razgibane skladbe je bilo inventivno uglasbljenje glasovnega sistema hrvaškega jezika. Sledila so tri uvodna predavanja: *Joachim Knape* z Inštituta za retoriko v Tübingenu (edina takšna ustanova v Evropi) je predstavil temeljna vprašanja retorične teorije, *Ivo Škarić* s Filozofske fakultete v Zagrebu in *Zdravko Zupančič* iz ljubljanske Šole retorike pa sta govorila o praktični rabi retoričnega znanja.

Organizatorji so program razdelili na 12 tematskih skupin, v katerih sta se obe glavni temi prepletali. Aktivnih udeležencev je bilo toliko (92), da so nekatera predavanja potekala istočasno v različnih prostorih. Retoriko so sodelujoči obravnavali z najrazličnejših zornih kotov: od zgodovine retorike (Platon, Cicero, Vica idr.), teorije retorike, retoričnih figur in stila (evfemizmi, parafraze, prozodemi kot govorne figure itn.), retorike v oglasih, politiki in pravo do analiz različnih znanih govorov (govor Sanjam Martina Luthra Kinga, govor Generali, Hrvatska se ne boji Vlada Gotovca).

Predavatelji so se ukvarjali tudi z govorniško tehniko (neverbalna spremljava govora — geste, mimika, pogled, obnašanje telesa; kako pridobiti pozornost poslušalcev, kako začeti govor, spomin kot govorniška večšina itn.).

Poseben tematski sklop je bil namenjen govorniški izobrazbi in govoru v šoli. Predavatelji so govorili o retoriki v nemškem šolstvu (nekateri šole imajo govorno komunikacijo kot izbirni predmet), o govoru učitelja pri pouku tujega jezika, o pomenu govornega izražanja pri učenju tujega jezika. V tej sekciji sta nastopili tudi dve Slovenki: *Jasmina Markič* z ljubljanske FF in *Katja Podbevšek* z AGRFT. Prva je v predavanju Konferenčno prevajanje in retorika govorila o vplivu retoričnih sposobnosti prevajalca na pravilen prevod govora v ciljni jezik pri konferenčnem prevajanju. Predavateljica pogaša sistematično retorično vzgojo prevajalcev. K. Podbevšek (Glasno interpretativno branje literarnega besedila v pedagoški komunikaciji) pa je predstavila model za pripravo učitelja na glasno interpretativno branje umetnostnega besedila v razredu. Ob upoštevanju novejšega razumevanja pouka književnosti, ki temelji na razvijanju učenčevih recepcijskih sposobnosti, je avtorica želela postaviti teoretične temelje za pripravo na interpretativno branje, ki je bilo do nedavnega prepuščeno učiteljevi intuiciji.

V tematskem sklopu Glas je med drugimi nastopila *Smilja Komar* z ljubljanske FF, ki je predstavila raziskavo o komunikacijski vrednosti glasovnega registra v slovenščini, in sicer je analizirala štiri intervjuje s štirimi politiki. Visok register izraža različno mnenje, srednji strinjanje z določenim mnenjem, nizek se uporablja pri poglobljanju in pojasnjevanju neke nejasne informacije.

Ena od tem je bil tudi umetniški govor. Predavatelji so se ukvarjali z interpretacijo različnih umetnostnih besedil s stališča govora (Matoš, Gogolj, Vučetić), analizirali so stilne postopke in retorične figure v različnih literarnih besedilih, predavateljica z zagrebške igralske akademije je predstavila proces učenja umetniškega govora, slovenska igralka *Majda Grbac* iz MGL pa nastajanje gledališke predstave *Federico* — telesnost besede (Mala scena MGL, 1999), v kateri je interpretacija Lorcove poezije nastajala na čutnem, ne pa na čustvenem nivoju.

Med splošnimi fonetskimi temami sta *Hotimir Tivadar* in *Rastislav Šuštaršič* z ljubljanske FF na kratko predstavila zgodovinski razvoj slovenskega jezika in nekatere probleme sodobnega standardnega pravorečja (izgovor fonemov v in l, naglasno mesto v množinskem veledniku, naglas v prevzetih besedah). Poslušalstvo sta tudi seznanila s slovensko-hrvaškim projektom, ki bo skušal izdelati skupno metodologijo za proučevanje pravorečne problematike.

O vplivu ameriške angleščine na govor in branje angleških besedil pri Slovencih je govorila *Klementina Jurančič Petek* s Pedagoške fakultete v Mariboru. Spraševala se je, zakaj ameriška angleščina velja v naših šolah za deviantno.

Kar nekaj referatov se je ukvarjalo s pravorečnimi problemi hrvaškega jezika (npr. izginjanje rastočega in padajočega naglasa v sodobni hrvaščini), zanimiva je bila predstavitev črnogorskega glasovnega sistema, eden od referentov je analiziral sodobno pesniško zbirko v kajkavskem narečju, s sociolingvističnega stališča so obravnavali narečja, primerjali ruske, ukrajinske in hrvaške foneme itn.

Posebna sekcija je bila namenjena patološkim oblikam govora (govor duševnih bolnikov, učenje tujega jezika pri slušno prizadetih osebah itn.). Tudi na posterjih so prikazali predvsem raziskave v zvezi z nenormalnimi oblikami govora.

Organizatorji so pripravili tudi okroglo mizo z naslovom *Govorništvo v šoli*. Udeležila se je je hrvaška ministrica za šolstvo, profesorji hrvaškega jezika, nekaj gimnazijcev, mentorji retoričnih tečajev in še drugi predstavniki šolstva. Razpravljali so o možnosti za vpeljavo retorike kot rednega predmeta na gimnazije; zdaj je ta predmet izbirni, pa še to samo na nekaterih šolah. Vsi udeleženci so poudarjali, da je zelo pomembno, kdo bo učil retoriko, in vsi so se strinjali, da tega ne morejo zahtevati od profesorjev hrvaščine. Vsi so tudi menili, da bi se morali profesorji vseh predmetov izobraziti v govorništvu. Ministrica je menila, da bo težko uvesti retoriko kot redni predmet, ker imajo na nekaterih gimnazijah že zdaj preveč predmetov (tudi 18), dijaki pa so predlagali, naj bo kak drug predmet izbirni, npr. kemija, saj je za življenje retorika pomembnejša.

Simpozij je zaključil domiselni nastop *Zdravka Zupančiča* iz ljubljanske Šole retorike, ki je v obliki dialoga povzel nekatere podobnosti in razlike med govornikom in igralcem.

Katja Podbevšek
AGRFT v Ljubljani